

Chambre des Représentants

SESSION 1957-1958.

25 FÉVRIER 1958.

PROJET DE LOI

complétant les lois coordonnées sur la collation des grades académiques et le programme des examens universitaires.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE (1)

PAR Mme COPEE-GERBINET.

MESDAMES, MESSIEURS.

Exposé du Ministre.

Ce projet de loi, adopté par le Sénat le 28 janvier 1958, constitue une nouvelle étape dans la voie de la démocratisation de l'enseignement. Il comporte cinq articles qui vont permettre une profonde réorganisation de certaines structures scolaires afin que chaque enfant puisse y trouver la place qui lui convient tout en dégageant les vraies élites qui doivent poursuivre le plus loin possible leurs études.

Cette réforme permet des passages latéraux, au niveau du cycle inférieur du secondaire, entre l'enseignement moyen général et l'enseignement technique et, au niveau de l'enseignement secondaire supérieur, entre l'enseignement

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Heyman.

A. — Membres : M. Berghmans, Mme Craeybeckx-Orij, MM. De Clerck, du Bus de Warnaffe, Eneman, Harmel, Peeters (Lode), Mme Van Daele-Huys, MM. Vanden Berghe, Verbist, Verlackt. — Bohy, Bracops, Mme Copée-Gerbinet, MM. Cudell, Dejardin, Demets, Mme Groesser-Schroyens, M. Hoyaux, Mme Vanderveken-Van de Plas, MM. Vercauteren. — Destenay, Tahon.

B. — Membres suppléants : Mme de Moor-Van Sina, MM. Gilson, Hermans, Loos, Parisi, Wirix. — Daman, Deconinck, Denis, Nazé, Sercu. — Blum.

Voir :

844 (1957-1958) :

- N° 1 : Projet transmis par le Sénat.
- N° 2 : Amendements.

(1)

Kamer der Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1957-1958.

25 FEBRUARI 1958.

WETSONTWERP

tot aanvulling van de gecoördineerde wetten op het toekennen der academische graden en het programma van de universitaire examens.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR HET
OPENBAAR ONDERWIJS (1), UITGEBRACHT

DOOR Mevr. COPEE-GERBINET.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Uiteenzetting van de Minister.

Dit wetsontwerp, dat op 28 januari 1958 door de Senaat werd goedgekeurd, is een nieuwe stap op de weg naar de democratisering van het onderwijs. Het omvat vijf artikelen, die een grondige reorganisatie van sommige onderwijsstructuren zullen mogelijk maken, opdat ieder kind er een geschikte plaats zou innemen en tevens om aan de ware elites, die hun studies zover mogelijk moeten kunnen voortzetten, een kans te geven.

Deze hervorming maakt zijdelingse overgangen mogelijk op het niveau van de lagere cyclus van het secundair onderwijs, tussen het algemeen middelbaar en het technisch onderwijs, en, op het niveau van het hoger secundair onder-

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Heyman.

A. — Leden : de heer Berghmans, Mevr. Craeybeckx-Orij, de heren De Clerck, du Bus de Warnaffe, Eneman, Harmel, Peeters (Lode), Mevr. Van Daele-Huys, de heren Vanden Berghe, Verbist, Verlackt. — Bohy, Bracops, Mevr. Copée-Gerbinet, de heren Cudell, Dejardin, Demets, Mevr. Groesser-Schroyens, de heer Hoyaux, Mevr. Vanderveken-Van de Plas, de heren Vercauteren. — Destenay, Tahon.

B. — Plaatsvervangende leden : Mevr. de Moor-Van Sina, de heren Gilson, Hermans, Loos, Parisi, Wirix. — Daman, Deconinck, Denis, Nazé, Sercu. — Blum.

Zie :

844 (1957-1958) :

- N° 1 : Ontwerp door de Senaat overgezonden.
- N° 2 : Amendementen.

moyen et l'enseignement normal. Ces passages seront rendus possibles par l'aménagement des programmes, et par l'organisation d'épreuves complémentaires. En effet, l'accès de nouvelles couches de la population aux enseignements secondaire et universitaire ne peut avoir pour effet d'en abaisser le niveau.

Ces réformes peuvent être réalisées par arrêtés royaux en ce qui concerne le passage entre l'enseignement technique et l'enseignement moyen.

Par contre, les modifications qui portent sur l'homologation des certificats d'études secondaires devront être réalisées par la voie législative.

Analyse des articles.

Les dispositions du projet constituent essentiellement des modifications aux lois coordonnées sur la collation des grades académiques. En effet, ce sont ces lois qui règlent, par la voie de l'homologation, les modalités de passage de l'enseignement moyen à l'enseignement supérieur.

Article premier.

Depuis le 1er septembre 1957, le Ministre a réformé l'enseignement normal, gardien, primaire et moyen dans les écoles de l'Etat. Il a procédé à cette réforme après en avoir avisé les représentants des écoles normales, provinciales, communales et privées.

Les études normales primaires sont organisées en une ou plusieurs sections d'humanités : sections, latin-grec, latin-mathématiques, latin-sciences, scientifique et économique.

La première et la deuxième années normales primaires correspondent respectivement à la troisième et à la seconde années des humanités. Quant aux troisième et quatrième années normales, elles suivront le programme de la rhétorique en l'étalant sur deux ans. A ce programme de formation générale s'ajoutera, à ce niveau, la formation pédagogique et professionnelle. Il s'ensuivra qu'au terme des quatre années d'études de l'école normale, l'étudiant pourra obtenir le diplôme d'instituteur de même qu'un certificat d'humanités homologué lui permettant de poursuivre ses études à l'université. Une fois engagé dans une section déterminée, l'élève normalien ne pourra plus changer de voie. Par exemple, il ne pourra passer de la section gréco-latine à la section moderne.

Pour accéder à l'enseignement normal, il faut avoir accompli avec succès le cycle inférieur de l'enseignement moyen ou de l'enseignement technique secondaire inférieur. Le postulant qui n'a pas fait d'études secondaires régulières pourra se présenter devant le jury central prévu à l'article 5.

Les études normales gardiennes dureront 4 ans. Les deux premières années seront celles de l'enseignement normal primaire, les deux dernières viseront la spécialisation particulière de l'institutrice maternelle.

Dans les écoles normales secondaires, la réforme y porte surtout sur le nombre de sections. Pour y accéder, il faut un diplôme d'instituteur (de régime nouveau ou ancien) ou un diplôme d'humanités.

L'article premier vise donc deux objectifs :

- 1) améliorer le standing de l'enseignement;
- 2) supprimer l'impasse où menaient les études d'instituteur.

wijs, tussen het middelbaar en het normaal onderwijs. Deze overgangen worden mogelijk gemaakt door de aanpassing van de programma's en door de inrichting van bijkomende examens. De toegang van nieuwe bevolkingsklassen tot het secundair en universitair onderwijs mag immers niet leiden tot een verlaging van het peil.

Deze hervormingen kunnen ingevoerd worden door middel van koninklijke besluiten voor de overgang van het technisch naar het middelbaar onderwijs.

Wijzigingen betreffende de homologatie van de getuigschriften van secundaire studies kunnen echter alleen langs wetgegevende weg worden aangebracht.

Ontleding der artikelen.

Deze bepalingen wijzigen in hoofdzaak de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden. Deze wetten regelen inderdaad, door middel van de homologatie, de overgang van het middelbaar naar het hoger onderwijs.

Eerste artikel.

De Minister heeft op 1 september 1957 een hervorming ingevoerd bij de Rijksnormaalscholen voor bewaarschoolonderwijzeressen en in de lagere en secundaire Rijksnormaalscholen. Hij heeft dit gedaan na de vertegenwoordigers van de provinciale, gemeentelijke en particuliere normaalscholen ervan in kennis te hebben gesteld.

De lagere normaalscholen zijn ingericht in een of meer humaniora-afdelingen : Grieks-Latijnse, Latijn-wiskundige, Latijn-wetenschappelijke, wetenschappelijke en moderne afdeling.

Het eerste en tweede jaar van de lagere normaalscholen stemt respectievelijk overeen met het derde en tweede jaar van de humaniora. In het derde en vierde jaar van de normaalschool wordt het programma gevolgd van de retorica, maar dan gespreid over twee jaren. Aan dit programma van algemene ontwikkeling wordt dan op dat niveau de pedagogische en beroepsopleiding toegevoegd. Na vier jaren studie aan de normaalschool zal een leerling dus de akte van onderwijzer kunnen behalen, alsmede een gehomologeerd humanioragetuigschrift, waarmee hij zijn studies aan de universiteit kan voortzetten. Zodra hij in een bepaalde afdeling is opgenomen, zal een leerling van de normaalschool niet meer van richting kunnen veranderen. Hij zal, bij voorbeeld, niet kunnen overgaan van de Latijns-Griekse naar de moderne afdeling.

Om toegang te krijgen tot het normaal onderwijs moet men met welslagen de lagere cyclus van het middelbaar onderwijs of van het lager secundair technisch onderwijs hebben gevolgd. De kandidaat die geen geregelde secundaire studies achter de rug heeft kan verschijnen vóór de in artikel 5 vermelde centrale examencommissie.

Het normaalonderwijs voor bewaarschoolonderwijzeressen duurt 4 jaar. De eerste twee jaren zijn die van het lager normaalonderwijs, de laatste twee zijn gericht op de specialisatie van de kleuteronderwijzeres.

Voor de secundaire normaalscholen slaat de hervorming vooral op het aantal afdelingen. Om tot die scholen te worden toegelaten is een akte van onderwijzer (nieuwe of oude regeling) of een humanioradiploma vereist.

Het eerste artikel heeft dus een dubbel doel :

1. het gehalte van het onderwijs verbeteren;
2. vermijden dat de onderwijzersstudies in een slop leiden.

Art. 2.

C'est une étape dans la suppression des cloisonnements entre les deux espèces d'enseignements secondaires inférieurs : enseignement moyen général et enseignement technique.

Il n'y a pas ici d'équivalence comme celle établie entre le normal primaire et le degré supérieur des humanités. Il est simplement établi une assimilation entre les années d'études moyennes du degré inférieur et les années correspondantes de l'école technique. Chaque enseignement conservera sa physionomie propre; le passage entre les deux enseignements est subordonné à certaines conditions dont les normes seront fixées par le Roi.

Exemple : passage d'une première année d'une école technique A3 vers la seconde d'une école moyenne et réciproquement.

Art. 3.

Cet article confie au jury d'homologation le soin d'examiner les certificats d'humanités modernes, section économique. Le même jury aura en outre la tâche d'organiser l'épreuve préparatoire à la candidature en sciences commerciales.

Art. 4.

Le jury d'homologation vérifiera en détail les études de l'élève durant le degré supérieur de l'enseignement secondaire. Quant au degré inférieur, il se bornera à vérifier le niveau de formation acquise, tel qu'il se dégage des résultats obtenus en troisième année. La tâche du jury d'homologation sera ainsi assouplie.

Art. 5.

Véritable révolution dans l'enseignement par son immense portée démocratique. Il s'agit d'un jury central pour le degré inférieur des études secondaires. En satisfaisant à un examen devant ce jury, un enfant, âgé de 15 ans au moins, et qui n'a pu poursuivre des études secondaires inférieures régulières, peut néanmoins entamer les études du cycle supérieur soit dans l'enseignement moyen, soit dans l'enseignement normal.

Ce jury constituera un moyen important de la réforme démocratique des études. Il permettra de détruire une impasse et de reporter à 15 ans l'âge du choix.

Discussion générale.

I. — Les questions de forme.

Sans être hostile au fond du projet, un commissaire regrette que le Ministre le présente au Parlement alors que la réforme est chose faite dans les écoles de l'Etat. A son avis, cette façon de faire limite la liberté du législateur en le plaçant devant le fait accompli. Le même commissaire rappelle qu'il s'agit d'une matière débattue à la Commission de la Chambre en 1953 et 1954. Un projet de loi sur un objet similaire, mais ayant une portée plus étendue, avait même été rapporté. Il reproche encore au Ministre d'avoir appliqué la réforme sans l'avoir assez étudiée avec les représentants de l'enseignement privé subventionné. Celui-ci fut pris au dépourvu.

Art. 2.

Hier wordt een stap gedaan naar de opheffing van de te strenge scheiding tussen de twee takken van het lager secundair onderwijs : het algemeen vormend middelbaar onderwijs en het technisch onderwijs.

Hier bestaat geen gelijkwaardigheid zoals tussen het lager normaalonderwijs en het middelbaar onderwijs van de hogere graad. Er wordt eenvoudig een gelijkstelling tot stand gebracht tussen de studiejaren van het middelbaar onderwijs van de lagere graad en de overeenkomstige jaren van het technisch onderwijs. Elke onderwijstak behoudt zijn eigen structuur; voor overgang van de ene naar de andere zullen regelen gelden, die door de Koning worden bepaald.

Voorbeeld : Overgang van het eerste jaar in een technische school A3 naar het tweede jaar in een middelbare school en vice versa.

Art. 3.

Bij dit artikel wordt aan de homologatie-jury de taak opgedragen, de getuigschriften van de moderne humaniora, economische afdeling, te onderzoeken. Dezelfde jury wordt tevens belast met het inrichten van het examen voorbereidend tot de kandidatuur in de handelswetenschappen.

Art. 4.

De homologatie-jury gaat in bijzonderheden na welk onderwijs de leerlingen in de hogere graad van het secundair onderwijs hebben genoten. Ten aanzien van de lagere graad toetst zij enkel het peil van de verworven kennis aan de uitslagen behaald in het derde jaar. Dit zal de homologatie-jury meer armslag geven bij het vervullen van haar taak.

Art. 5.

Dit artikel betekent een ware omwenteling in het onderwijs, door zijn bij uitstek democratische strekking. Er wordt een centrale examencommissie ingesteld voor de lagere graad van het secundair onderwijs. Een kind dat ten minste vijftien jaar oud is en dat het secundair onderwijs van de lagere graad niet regelmatig heeft kunnen volgen, kan voortaan toch de hogere cyclus aanvatten, hetzij in het middelbaar onderwijs of in het normaalonderwijs, op voorwaarde dat het slaagt voor een examen, af te leggen vóór bedoelde commissie.

Deze commissie zal aanzienlijk bijdragen tot de hervorming van het onderwijs in democratische zin. Een onoverkomelijke hinderpaal wordt er door uit de weg geruimd en de leeftijd, waarop een keuze moet worden gedaan, wordt op 15 jaar gebracht.

Algemene bespreking.

I. — De kwesties van de vorm.

Zonder tegenstander te zijn van het ontwerp betreurt een lid-toch dat de Minister het bij het Parlement indient nadat de hervorming reeds toegepast werd in het Rijks-onderwijs. Volgens hem wordt de vrijheid van handelen van de wetgever hierdoor beperkt, aangezien deze voor een voldongen feit komt te staan. Hetzelfde lid herinnert eraan dat in de Kamercommissie deze aangelegenheid reeds besproken werd in 1953 en in 1954. Over een gelijkaardig ontwerp met een ruimere strekking werd zelfs verslag uitgebracht. Spreker verwijt de Minister de hervorming te hebben toegepast zonder voldoende overleg met de vertegenwoordigers van het vrij onderwijs, dat daardoor enigszins verrast werd.

M. le Ministre affirme n'avoir pris personne au dépourvu. Il a eu une entrevue avec les représentants des écoles normales libres, des provinces et des communes. La réforme des écoles normales n'a été imposée à personne. Dans l'immédiat, qu'elles réforment ou non leurs programmes, toutes les écoles normales continueront à délivrer le diplôme d'instituteur. Des délais leur seront accordés pour appliquer la réforme.

M. le Ministre précise, d'autre part, qu'il ne place nullement le législateur devant le fait accompli. La réforme des programmes de l'enseignement normal est une chose; il appartenait à l'exécutif de l'opérer. Permettre au porteur du diplôme d'instituteur d'accéder à l'université est une autre chose; c'est au législateur d'en décider. Le présent projet vise précisément à permettre au législateur de faire connaître sa volonté en cette matière, sans que sa liberté de décision soit, en quelque sorte, limitée.

II. — Enseignement normal.

De l'avis de plusieurs commissaires, le programme beaucoup trop chargé les deux dernières années normales, amènera du bourrage de crâne.

Par contre, M. le Ministre estime que l'étalement sur deux ans du programme de la rhétorique et de la pédagogie évite toute surcharge.

Un autre commissaire demande si l'ancien diplôme d'instituteur permet l'entrée dans l'enseignement normal secondaire et reçoit une réponse affirmative. Il s'inquiète ensuite des débouchés ouverts aux instituteurs dont le diplôme ne porte pas la mention d'aptitude à l'enseignement de la seconde langue. Il souligne que les institutrices gardiennes peuvent enseigner au degré inférieur des écoles primaires; pour le degré supérieur, il faut la mention « deuxième langue »; il ne resterait que le degré moyen comme débouché aux instituteurs non aptes à l'enseignement de la seconde langue. M. le Ministre le rassure. Le degré inférieur pourra être confié aux institutrices fröbeliennes tant qu'il y aura pénurie d'instituteurs primaires; il s'agit d'une faculté, non d'une obligation.

Deux autres commissaires déplorent le choix fait par les élèves normaliens en matière des sections d'humanités. Ceux-ci manifestent, en effet, une prédilection pour la section des humanités économiques. Ces commissaires jugent ce libre choix tellement préjudiciable à la formation de l'instituteur qu'ils proposent des mesures radicales quoique différentes. L'un suggère purement et simplement l'interdiction d'ouvrir cette section des humanités à l'école normale; l'autre va plus loin et réclame l'établissement d'humanités pédagogiques avec diplôme homologué.

M. le Ministre réplique que la réforme de l'enseignement normal a une portée limitée et constitue, elle aussi, une étape tendant à :

A. — élargir la formation des maîtres;

B. — leur procurer des possibilités d'homologation de diplôme et d'accès à l'université.

La mise en parallèle des degrés inférieurs des enseignements technique et moyen.

De la discussion générale, il ressort que l'ensemble de la Commission est d'accord sur l'essentiel, mais les modalités d'application sont envisagées de points de vue différents.

Certains commissaires craignent le nivellement des enseignements technique et moyen. D'autres suggèrent, au con-

De Ministre verklaart dat hij niemand verrast heeft. Een onderhoud had plaats met de vertegenwoordigers van de vrije normaalscholen en van de provinciale en gemeentelijke normaalscholen. De hervorming van de normaalscholen werd aan niemand opgedrongen. Momenteel kunnen alle normaalscholen nog een diploma van onderwijzer afleveren, ongeacht of zij de hervorming toepassen of niet. Zij zullen over een bepaalde termijn beschikken om de hervorming toe te passen.

Anderzijds merkt de Minister op dat hij de wetgever niet voor een voldongen feit plaatst. De hervorming van de programma's van het normaalonderwijs behoort tot de bevoegdheid van de Uitvoerende Macht. De houders van een diploma van onderwijzer toelaten tot de universiteit behoort tot de bevoegdheid van de wetgever. Onderhavig wetsontwerp wil de wetgever juist de gelegenheid geven zijn wil te doen kennen, zonder dat zijn beslissingsbevoegdheid enigermate beperkt wordt.

II. — Normaalonderwijs.

Volgens verscheidene leden van de Commissie is het leerplan van de laatste twee jaren van het normaalonderwijs overladen.

De Minister is daarentegen van mening dat elke overlasting vermeden wordt door de spreiding over twee jaren van het leerplan van de retorica en van de pedagogiek.

Een ander lid wenst te vernemen of het vroeger diploma van onderwijzer toegang verschaft tot het secundair normaalonderwijs. Op deze vraag wordt bevestigend geantwoord. Verder drukt het lid zijn bezorgdheid uit in verband met de toekomstmogelijkheden van de onderwijzers die geen vermelding « tweede taal » op hun diploma hebben. Hij onderstreept dat de bewaarschoolonderwijzeressen les mogen geven in de lagere graad van de lagere scholen; de onderwijzers die niet in de tweede taal mogen onderwijzen zouden dan nog alleen beschikken over de middelbare graad. De Minister stelt hem gerust. De lagere graad blijft toegankelijk voor de fröbelonderwijzeressen zolang er onderwijzers voor de lagere graad te kort zijn. Het gaat hier om een recht, niet om een verplichting.

Twée andere leden betreuren de keuze van de normalisten wat de humaniora-afdelingen betreft. De economische afdeling geniet blijkbaar de voorkeur. Volgens deze leden is deze vrije keuze nadelig voor de vorming van de onderwijzer, en zij stellen derhalve radicale, ofschoon verschillende maatregelen voor. De ene stelt eenvoudig voor, de oprichting van die humaniora-afdeling in de normaalscholen te verbieden, de andere gaat nog verder en eist de inrichting van pedagogische humaniora met gehomologeerd getuigenschrift.

De Minister antwoordt dat de hervorming van het normaalonderwijs een beperkte strekking heeft en ook slechts een étape is, erop gericht :

A. — de vorming van de leerkrachten te verruimen;

B. — hun nieuwe mogelijkheden te verschaffen inzake homologatie van hun diploma en van de toelating tot de Universiteit.

Het parallel maken van de lagere graden van het technisch en van het middelbaar onderwijs.

Uit de algemene beraadslaging blijkt dat de Commissie het eens is over de hoofdzaak, maar dat de meningen uiteenlopen ten aanzien van de toepassingsmodaliteiten.

Bepaalde Commissieleden vrezen dan ook een nivellering van het technisch en van het middelbaar onderwijs. Anderen

traire, l'établissement d'un programme commun de base qui facilitera les réorientations.

M. le Ministre affirme que parallélisme n'est pas identité, que les programmes et la physionomie des deux enseignements resteront propres; que, pour passer de l'un à l'autre, il faudra en général subir un examen complémentaire.

Un commissaire demande si cet examen doit être passé dans la nouvelle section choisie. La réponse est affirmative.

Ceci dit, plusieurs membres déplorent le caractère incomplet de la réforme. En effet, M. le Ministre a oublié le 4me degré primaire, primordial dans les campagnes; et aussi l'enseignement professionnel.

L'un de ces membres propose qu'un amendement spécifie que les élèves, sortant des sections professionnelles, peuvent poursuivre leurs études en section technique forte ou à l'école moyenne.

M. le Ministre répond que cet amendement est inacceptable; ni l'enseignement professionnel ni le 4me degré ne rentrent dans le cadre de la réforme. Il ne faut pas perdre de vue qu'il ne s'agit ici que d'une réforme partielle, un jalon, une étape pour une réforme ultérieure plus complète.

Ces élèves du 4me degré, comme tous les autres, s'ils sont aptes aux études, peuvent fort bien passer l'examen du jury central du degré inférieur. Dès lors, toutes les voies leur seront ouvertes. Pour eux, il n'y aura plus d'impasse s'ils ont de la valeur.

Il ressort de la discussion générale que :

1° Pour entrer dans les écoles normales de l'Etat et au degré supérieur de l'enseignement moyen, un élève du 4me degré doit passer devant le jury central du degré inférieur;

2° qu'un élève sortant du cycle inférieur de l'enseignement technique doit passer un examen complémentaire.

Un autre membre se réjouit, en sa qualité d'ancien instituteur, de la réforme des écoles normales. Elle est attendue depuis longtemps et le personnel enseignant ne cache pas sa satisfaction.

Il est aussi partisan de l'article 5 qui, pour lui, est un signe de la volonté de démocratiser les études en permettant, grâce à un passage devant un jury central, aux enfants de 15 ans de rentrer dans le circuit de l'enseignement moyen quelles que soient les études faites. Il est plus sceptique en ce qui concerne l'article 11. Il craint que, dans le but de faciliter les transmutations, on n'en arrive à diminuer la qualité de l'enseignement moyen.

Discussion des articles.

Article premier.

Un amendement est déposé. (Doc. 844/2).

Un commissaire développe longuement l'idée d'humanités pédagogiques. A l'appui de sa thèse, il invoque un état de fait. Sous le nouveau régime de l'école normale, l'immense majorité, parfois la totalité des candidats, choisissent la section économique. C'est une erreur pour beaucoup de raisons dont la principale est la complète incompatibilité, à son sens, entre les formations économiques et pédagogiques.

stellen daarentegen voor een gemeenschappelijk basisprogramma op te maken, dat eventuele reoriëntatie zal vergemakkelijken.

De Minister zegt dat parallelisme niet hetzelfde is als volledige gelijkheid. Elk van de twee onderwijstakken zal zijn eigen leerplan en structuur behouden. En om van de ene naar de andere over te gaan zal men in het algemeen een aanvullend examen moeten afleggen.

Een lid vraagt of dit examen moet worden afgenomen in de nieuw gekozen afdeling. Het antwoord hierop luidt bevestigend.

Verder vinden verscheidene leden het jammer dat de hervorming zo onvolledig is. De Minister heeft immers geen rekening gehouden met het vierde-graad lager onderwijs, dat nochtans op het platteland van uitzonderlijk belang is, noch met het vakonderwijs.

Een dezer leden stelt voor bij amendement te bepalen dat de leerlingen die uit de beroepsafdelingen komen hun studie kunnen voortzetten in een technische afdeling (sterk niveau) of in een middelbare school.

De Minister antwoordt dat dit amendement onaanvaardbaar is, daar het vakonderwijs, noch de vierde graad in het kader van de hervorming vallen. Men mag niet uit het oog verliezen dat het hier slechts om een gedeeltelijke hervorming gaat, een mijlpaal, een etappe naar een latere volledige hervorming.

Indien zij aanleg hebben om te studeren kunnen deze leerlingen van de vierde graad, even goed als de andere, het examen voor de lagere graad voor de centrale examencommissie afleggen. En dan staan nog alle mogelijkheden voor hen open. Als zij begaafd zijn, is er voor hen geen gevaar meer dat zij in een slop zullen belanden.

De algemene beraadslaging heeft ons verder geleerd :

1° Dat een leerling van de vierde graad examen moet afleggen vóór de centrale examencommissie voor de lagere graad, om toegelaten te worden tot de Rijksnormaalscholen en tot het middelbaar onderwijs van de hogere graad;

2° dat een leerling, die de lagere cyclus van het technisch onderwijs wenst te verlaten, een aanvullend examen moet afleggen

Een ander lid verheugt zich, als gewezen onderwijzer, over de hervorming van de normaalscholen. Zij wordt sedert lang verwacht, en het onderwijzend personeel verbergt zijn voldoening niet.

Hij is eveneens voorstander van artikel 5, dat voor hem een teken is van de wil, de studiën te democratiseren door mits verschijning voor een centrale examencommissie, aan de kinderen van 15 jaar de mogelijkheid te verschaffen, in de cyclus van het middelbaar onderwijs toegelaten te worden, ongeacht de gedane studiën. Hij staat meer sceptisch tegenover artikel 11. Hij vreest dat men, met de bedoeling de transmutaties te vergemakkelijken, ertoe zou komen het gehalte van het middelbaar onderwijs te verlagen.

Bespreking der artikelen.

Eerste artikel.

Een amendement (St. 844/2) werd voorgesteld.

Een Commissielid wijdt een lange uiteenzetting aan het begrip « pedagogische humaniora ». Om zijn stelling te staven wijst hij op een feitelijke toestand. Onder het nieuwe regime van de normaalschool, kiezen de overgrote meerderheid, en soms alle kandidaten, de economische afdeling. Dit is een vergissing om vele redenen, waarvan de voornaamste, naar zijn mening, bestaat in de volledige onverenigbaarheid tussen de economische en de pedagogische vorming.

Du point de vue pratique, la réforme de l'enseignement normal suivant la conception de M. le Ministre, sera mal appliquée. Dans chaque école normale, il ne sera pas possible de créer cinq sections d'humanités doublées de la formation normale. Cet état de choses réduira le choix possible pour le candidat instituteur.

Par ailleurs, dans les athénées et les collèges, il deviendra trop facile de créer une école normale. Il suffira d'ajouter à chaque section d'humanités déjà existante, une septième année de pédagogie. Le résultat sera un excès de programme impossible à digérer et une diminution notable de la valeur pédagogique de l'instituteur.

Le commissaire voit un remède facile et efficace à cette situation : la création d'humanités pédagogiques délivrant un diplôme homologué.

Cet avis est partagé par un autre membre en ce sens qu'il estime la réforme actuelle de nature à pousser le candidat dans deux directions parfois opposées, ce qui peut nuire au développement de sa personnalité. Par contre, pour un autre membre, la réforme proposée par ce commissaire n'apporte pas de solution à l'amoncellement de matières qui l'inquiète, comme l'inquiète encore ce choix de la section économique dont il propose la suppression dans les écoles normales.

D'autres enfin partagent les vues de M. le Ministre qui répond :

La réforme est une étape, elle se fera actuellement dans le cadre des sections des humanités existantes, quitte à être corrigée plus tard. Elle a actuellement pour but :

- 1) abolir l'impasse que constitue l'enseignement normal;
- 2) permettre l'homologation du diplôme d'instituteur.

L'afflux des élèves dans les sections économiques est une erreur de début et elle se corrigera. Quant à la conception d'humanités pédagogiques, elle est séduisante mais prématurée. Actuellement, le diplôme délivré serait sans débouché et avant de pouvoir rendre ce diplôme homologable et donner à ses porteurs accès à l'université, il faudrait entamer une longue procédure de consultation des universités. La question de ce nouveau type d'humanités est loin d'être mûre.

En réponse à une question, M. le Ministre confirme que l'on ne pourra pas changer de section en cours des études normales sous peine de perdre le droit à l'homologation.

L'amendement est repoussé par 12 voix contre 9.

L'article 1er est adopté par 12 voix et 9 abstentions.

Art. 2.

Un membre pose une question écrite relative au passage d'une section à l'autre au cours du cycle inférieur de l'enseignement secondaire. Un autre commissaire demande si la mention des langues « français » ou « néerlandais » sera toujours exigée sur les diplômes des instituteurs pour leur permettre d'enseigner au 3me degré primaire. La réponse est affirmative parce qu'en ce domaine, c'est la loi du 14 juillet 1932 qui est d'application.

Plusieurs membres défendent la cause du 4me degré. Ils

Van praktisch standpunt uit beschouwd, zal de hervorming van het normaalonderwijs, zoals de Minister ze opvat, slecht worden toegepast. Het zal niet mogelijk zijn, in elke normaalschool vijf humaniora-afdelingen in te richten, waarin ook de normale vorming zou geschieden. Deze toestand zal de keuzemogelijkheden voor de kandidaat-onderwijzer verminderen.

Overigens zal het in de athenea en colleges al te gemakkelijk zijn om een normaalschool op te richten. Het zal volstaan, aan elke reeds bestaande humaniora-afdeling een 7de jaar pedagogie te voegen. Dit zal leiden tot een overdreven, onmogelijk te verteren programma, en tot een merkelijke vermindering van de pedagogische waarde van de onderwijzer.

Het commissielid ziet voor deze toestand een gemakkelijk en doeltreffend heelmiddel : de inrichting van pedagogische humaniora, die een gehomologeerd diploma zouden uitreiken.

Die mening wordt gedeeld door een ander commissielid, in die zin, dat de huidige hervorming de kandidaat in twee soms tegenovergestelde richtingen zou kunnen sturen, hetgeen de ontwikkeling van zijn hoedanigheden kan benadelen. Voor een ander lid integendeel brengt de door dit commissielid voorgestelde hervorming geen oplossing aan de opeenhoping van leerstoffen, die hem verontrust, zowel als hem de keuze van de economische afdeling verontrust, waarvan hij de afschaffing in de normaalscholen voorstelt.

Anderen ten slotte delen de opvattingen van de Minister, die antwoordt :

De hervorming is een etappe; zij zal thans binnen het kader der bestaande humaniora-afdelingen ingevoerd worden, wat niet verhindert dat zij nadien zal kunnen verbeterd worden. De huidige doelstellingen ervan zijn :

- 1) de moeilijkheden van het normaalonderwijs doen verdwijnen;
- 2) de homologatie van het diploma van onderwijzer mogelijk te maken.

De toevloed van leerlingen in de economische afdelingen is een aanvankelijke vergissing die zal worden hersteld. De opvatting van pedagogische humaniora is aantrekkelijk maar voorbarig. Het diploma zou thans geen toekomstmogelijkheden bieden en, alvorens dit diploma te homologeren en de houders ervan toegang tot de universiteiten te verschaffen, moet eerst langdurig overleg worden gepleegd met de Universiteiten. De kwestie van dit nieuw type van humaniora is op verre na niet rijp.

In antwoord op een vraag bevestigt de Minister dat men tijdens het normaalonderwijs niet zal mogen overgaan naar een andere afdeling, indien men het recht op de homologatie niet wil verliezen.

Het amendement wordt verworpen met 12 stemmen tegen 9

Het eerste artikel wordt goedgekeurd met 12 stemmen en 9 onthoudingen.

Art. 2.

Een lid stelde een schriftelijke vraag betreffende de overgang van de ene afdeling naar de andere in de lagere cyclus van het secundair onderwijs. Een ander commissielid vroeg of de vermelding van de talen « Frans » of « Nederlands » altijd zal vereist zijn voor de onderwijzers die wensen les te geven in de 3de graad van het lager onderwijs. Het antwoord is bevestigend, daar hier de wet van 14 juli 1932 van toepassing is.

Verscheidene leden verdedigen de zaak van de 4de graad,

lui reconnaissent l'équivalence avec l'enseignement pré-technique et familial.

Aux élèves de cet enseignement, il est possible de passer dans l'enseignement moyen inférieur. Pourquoi cela est-il impossible à ceux du 4me degré. Or, cette section est très fréquentée et elle possède des éléments de valeur, son programme est bien défini dans l'enseignement privé subventionné et sert souvent de préparation à l'école normale.

M. le Ministre répond que le 4me degré ne constitue pas une entité fixe, son programme est trop varié d'une école à l'autre. Pour ces raisons, il ne peut assimiler le 4me degré à l'enseignement prétechnique et familial. Par conséquent, l'amendement figurant au doc. n° 844/3 et tendant à ajouter *in fine* du § 1er les mots : « on dans l'enseignement primaire prolongé », est repoussé par 12 voix contre 8.

Il en est de même de l'amendement présenté par un membre, demandant de compléter le 2me alinéa du § 1er par les mots : « et les classes du quatrième degré dirigées par des maîtres (ses) spéciales » qui est repoussé par 11 voix contre 8 et 1 abstention.

Un autre commissaire devant l'afflux d'élèves normaliens dans les sections économiques des écoles normales (nouveau régime) et l'incompatibilité entre la formation pédagogique et la formation commerciale répète qu'il faut interdire l'ouverture de cette section dans les écoles normales.

M. le Ministre dit qu'il faut, certes, prendre en considération les arguments invoqués, mais il s'agit d'une difficulté de mise en train du nouveau régime. Il pense aussi qu'interdire la création de cette section dans les écoles normales serait une erreur. Cela reviendrait à empêcher certains passages du moyen au normal et vice-versa. Il est bon de préciser par ailleurs, ajoute-t-il, que la section économique des humanités ne donne pas accès à des grades légaux universitaires, mais seulement au grade de licencié en sciences commerciales, qui est un grade scientifique. La vérification du diplôme par le jury d'homologation, telle qu'elle est prévue à l'article 3 ne change rien à cette disposition.

L'amendement tendant à interdire les études d'humanités économiques aux normaliens est rejeté par 11 voix contre 9.

L'article 2 est adopté par 11 voix et 9 abstentions.

Art. 3.

Etendant la compétence du jury central à la vérification des certificats délivrés par la section économique des humanités, cet article est adopté par 10 voix contre 8. L'amendement qui y était présenté (Doc. 844/2) au sujet des humanités pédagogiques est devenu sans objet par suite du rejet de l'amendement connexe à l'art. 1er. Au préalable, un commissaire demande si l'article 7 des lois coordonnées, visé par cet article, n'est pas un article des lois sur l'enseignement moyen et non des lois coordonnées sur la collation des grades académiques.

La réponse du Ministre est la suivante :

L'article 7 auquel se rapporte l'article 3 du présent projet est bien l'article 7 des lois coordonnées sur la collation des grades académiques.

Une loi du 13 juillet 1951, en son article 8, a remplacé, par un nouveau texte, le texte de cet article 7.

La loi du 27 juillet 1955 a abrogé l'article 8 de cette loi de 1951.

die volgens hen kan gelijkgesteld worden met de praetechnische en de familiale afdeling.

De leerlingen van laatstgenoemde afdelingen kunnen overgaan naar het lager middelbaar onderwijs. Waarom is dit niet mogelijk voor de leerlingen van de 4de graad ? Deze afdeling is nochtans goed bevolkt en telt uitstekende leerlingen; het programma is nauwkeurig omschreven in het gesubsidieerd bijzonder onderwijs en dient dikwijls als voorbereiding tot de normaalschool.

De Minister antwoordt dat de 4de graad geen eenvormig geheel vormt, het programma verschilt te veel van de ene school tot de andere. Om deze redenen kan hij de vierde graad niet gelijkstellen met de praetechnische en met de familiale afdeling. Bijgevolg wordt het amendement voorkomend in stuk n° 844/3 en dat ertoe strekt *in fine* van § 1 de woorden : « of in het voortgezet lager onderwijs » toe te voegen, verworpen met 12 tegen 8 stemmen.

Dit is ook het geval met het amendement voorgesteld door een lid, dat ertoe strekte het 2de lid van dit artikel aan te vullen met de volgende woorden : « en in de klassen van de vierde graad die geleid worden door een speciale leermeester(es) » en dat wordt verworpen met 11 stemmen, tegen 8 en één onthouding.

Wegens de toevloed van normalisten in de economische afdelingen van de normaalscholen (nieuw regime) en de onverenigbaarheid tussen de pedagogische en de commerciële vorming, herhaalt een ander lid dat het openen van een dergelijke afdeling in de normaalscholen dient verboden te worden.

De Minister verklaart dat weliswaar rekening moet worden gehouden met de aangehaalde argumenten, maar dat het hier om een kinderziekte van de nieuwe regeling gaat. Hij weet tevens dat het een vergissing zou zijn deze afdeling in de normaalscholen te verbieden. Dit zou tot gevolg hebben sommige overgangen van het middelbaar naar het normaal en vice-versa onmogelijk te maken. Het is trouwens nuttig, aldus de Minister, erop te wijzen dat de economische afdeling der humaniora geen toegang geeft tot wettelijke universitaire graden, maar alleen tot de graad van licentiaat in de handelswetenschappen, die een wetenschappelijke graad is. De controle van het diploma door de homologatiecommissie, bedoeld in artikel 3, neemt niets weg van deze bepaling.

Het amendement dat ertoe strekt de economische humaniorastudies te verbieden voor de normalisten wordt met 11 tegen 9 stemmen verworpen.

Artikel 2 wordt met 11 stemmen en 9 onthoudingen aangenomen.

Art. 3.

Bij dit artikel wordt de bevoegdheid van de homologatiecommissie uitgebreid tot de studiën, gevolgd in de economische afdeling der humaniora. Het wordt met 10 tegen 8 stemmen aangenomen. Het amendement (Stuk 844/2) betreffende de pedagogische humaniora is overbodig geworden ten gevolge van de verwerping van het ermee verbonden amendement op het eerste artikel. Vooraf vraagt een commissielid of het in dit artikel bedoeld artikel 7 van de gecoördineerde wetten niet een artikel is van de wetten op het middelbaar onderwijs, en niet van de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden.

De Minister verstrekt het volgende antwoord :

Het artikel 7, bedoeld in artikel 3 van dit ontwerp, is wel artikel 7 van de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden.

Bij artikel 8 van de wet van 13 juli 1951 werd de tekst van bedoeld artikel 7 door een nieuwe tekst vervangen.

Door de wet van 27 juli 1955 werd artikel 8 van deze wet van 1951 ingetrokken.

Certains juristes prétendent que, dans des cas de ce genre, les deux abrogations successives font revivre les dispositions premières; en ce cas-ci, le texte de l'article 7 des lois coordonnées sur la collation des grades académiques, antérieur à la loi du 13 juillet 1951.

Le Conseil d'Etat est d'une autre opinion et c'est la raison pour laquelle a été introduite dans le présent projet la disposition en cause.

Art. 4.

Un membre présente un amendement supprimant les mots « au cours des trois premières années d'études moyennes » pour clarifier le texte, à son avis ambigu; parce que, lui semble-t-il, le texte excluerait de la mesure la section technique.

M. le Ministre répond que l'ensemble du projet ne prête pas à confusion mais que l'amendement créerait cette confusion en faisant rentrer dans ce cadre le 4me degré.

Un commissaire demande de quel jury il s'agit : de celui du degré inférieur ou de celui des humanités ?

M. le Ministre répond qu'il s'agit du jury d'homologation de fin d'études. Ce jury examinera non plus les 6 années de chaque élève, mais les 3 supérieures. Pour le cycle inférieur, il appréciera d'après les résultats obtenus pendant la troisième année.

L'amendement est rejeté par 10 voix contre 8.

L'article est adopté par 10 voix contre 8.

Art. 5.

L'amendement ayant pour but de faire rentrer dans le cadre du projet le 4me degré est rejeté par 10 voix contre 9.

Un commissaire attire l'attention sur le fait que de très nombreux enfants se présenteront devant ce jury du degré inférieur. En considération de l'immense diversité de leur enseignement d'origine, ce membre propose la constitution de jurys décentralisés, adaptés aux diverses catégories. Dans ce sens, un autre commissaire propose que ce jury soit composé de membres venant des divers enseignements.

M. le Ministre estime ne pas pouvoir donner suite à cette suggestion et précise que le jury en question n'aura pas mission d'examiner le détail des études accomplies mais d'apprécier, d'après la troisième année, l'aptitude du candidat à poursuivre ses études dans le cycle supérieur de l'enseignement moyen ou de l'enseignement normal. Un membre souligne que le texte intégral de l'article se trouvait dans le rapport de 1954.

L'article 5 est adopté par 10 voix et 9 abstentions.

Art. 6 (nouveau, proposé par amendement.— Doc. 844/2).

Cet amendement a pour objet de fixer un minimum de formation générale aux élèves des sections techniques faibles pour leur permettre plus facilement de réussir l'examen de transfert à l'enseignement moyen inférieur.

L'auteur retire son amendement, celui-ci n'ayant de sens que dans le cadre d'une prolongation de la scolarité.

Art. 7 (nouveau, proposé par amendement.— Doc. 844/2).

Sommige juristen beweren dat in dergelijke gevallen twee achtereenvolgende intrekkingen de oorspronkelijke bepalingen herstellen, in casu dus de tekst van artikel 7 van de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden, dat dagtekent van vóór de wet van 13 juli 1951.

Daar de Raad van State echter een andere mening is toegedaan, werd bedoelde bepaling in dit ontwerp opgenomen.

Art. 4.

Een lid stelt bij amendement voor, de woorden « gedurende de eerste drie jaren van het middelbaar onderwijs » weg te laten om de tekst, die zijns inziens dubbelzinnig is, duidelijker te maken; hij meent namelijk dat de technische afdeling volgens de tekst van de voorgenomen maatregel zou worden uitgesloten.

De Minister antwoordt dat het ontwerp in zijn geheel geen aanleiding kan geven tot verwarring, maar dat het amendement dit wel zou doen door de 4de graad weer in dit kader op te nemen.

Een commissielid vraagt over welke examencommissie het hier gaat : die van de lagere graad of die van de humaniora ?

De Minister antwoordt dat het hier de commissie voor de homologatie van de einddiploma's betreft. Deze zal niet meer de 6 studie jaren van iedere leerling nagaan, maar alleen de 3 hoogste. In de lagere cyclus zal zij beslissen aan de hand van de in het 3de jaar bereikte uitslagen.

Het amendement wordt met 10 tegen 8 stemmen verworpen.

Het artikel wordt met 10 tegen 8 stemmen aangenomen.

Art. 5.

Een amendement dat ertoe strekt de 4de graad terug in het kader van het ontwerp op te nemen wordt met 10 tegen 9 stemmen verworpen.

Een lid vestigt de aandacht van de Commissie erop, dat tal van kinderen zich bij deze commissie voor de lagere graad zullen aanmelden. Gezien de uiteenlopende aard van het onderricht dat deze kinderen voorheen hebben genoten, stelt een lid voor dat gedecentraliseerde examencommissies worden ingesteld, die aan de diverse categorieën zijn aangepast. In dit verband nog stelt een ander lid voor dat bij de samenstelling van deze commissie een beroep wordt gedaan op mensen uit de diverse onderwijsstakken.

De Minister is van oordeel dat hij op deze suggestie niet kan ingaan en verklaart nader dat bedoelde examencommissie niet tot taak heeft in bijzonderheden na te gaan welk onderricht de betrokkenen hebben genoten, maar, aan de hand van de stof van het derde jaar, te oordelen of zij bekwaam zijn verder te studeren in de hogere cyclus van het middelbaar of normaal onderwijs. Een lid betoogt dat de tekst van dit artikel integraal voorkwam in het verslag van 1954.

Artikel 5 wordt aangenomen met 10 stemmen en 9 onthoudingen.

Art. 6 (nieuw, bij amendement voorgesteld. — St. 844/2).

Dit amendement strekt ertoe een minimum van algemene vorming vast te stellen voor de leerlingen van de technische afdelingen (zwak niveau), ten einde hen in staat te stellen gemakkelijker te slagen voor het examen voor overgang naar het middelbaar onderwijs lagere graad.

De indiener trekt zijn amendement in, daar dit geen zin heeft tenzij in het kader van een verlenging van de schoolplicht.

Art. 7 (nieuw, bij amendement voorgesteld. — St. 844/2).

Cet amendement est également retiré par son auteur. Il tendait à aménager l'enseignement du 4me degré, diminuer les cours pratiques, élever les cours généraux.

M. le Ministre répond que le 4me degré ne fait pas l'objet du projet.

Art. 8 (nouveau, proposé par amendement; Doc. 844/2).

Il vise les enfants dépourvus du certificat du degré secondaire inférieur. Ils devraient pouvoir suivre les cours de l'enseignement secondaire supérieur mais sans prétendre à un diplôme homologable. Cette fréquentation aurait pour seul but et effet de parfaire leur formation.

M. le Ministre estime qu'il s'agit d'un problème que l'on peut régler par la voie d'une circulaire ministérielle. L'amendement est retiré.

L'ensemble du projet de loi est adopté par 11 voix et 9 abstentions.

Le présent rapport est adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,

Germaine COPÉE-GERBINET.

Le Président,

H. HEYMAN.

Dit amendement wordt eveneens door de indiener ingetrokken. Het strekte ertoe het onderricht in de vierde graad om te werken, en de practische cursussen te verminderen ten gunste van de cursussen voor algemene vorming.

De Minister merkt op dat het ontwerp geen betrekking heeft op de vierde graad.

Art. 8 (nieuw, bij amendement voorgesteld; St. 844/2).

Dit artikel slaat op de kinderen die geen getuigschrift hebben van het secundair onderwijs lagere graad. Deze kinderen moeten de lessen van het secundair onderwijs hogere graad kunnen volgen, zonder evenwel aanspraak te hebben op een homologeerbaar diploma. Enig doel en resultaat van dit onderricht zou zijn hun vorming te volmaken.

De Minister meent dat deze kwestie bij ministeriële omzendbrief kan worden geregeld.

Het amendement wordt ingetrokken.

Het wetsontwerp in zijn geheel wordt aangenomen met 11 stemmen en 9 onthoudingen.

Dit verslag werd eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever,

Germaine COPÉE-GERBINET.

De Voorzitter

H. HEYMAN.

ANNEXE.

Questions et réponses.

A l'article premier.

QUESTION 1 :

Un élève ayant suivi pendant 3 ans le cycle inférieur d'une école technique, par exemple A 6/3, peut-il passer à l'école normale primaire, sans examen d'entrée ?

RÉPONSE :

Non, il devra subir une épreuve d'entrée.

QUESTION 2 :

L'élève susmentionné peut-il obtenir un certificat homologué, après avoir terminé avec fruit l'école normale primaire ?

RÉPONSE :

Oui.

A l'article 2.

QUESTION 1 :

Un élève qui n'a pas terminé avec fruit la première année de l'E. M. du degré inférieur, peut-il passer en 2e année de l'E. T. (degré inférieur) sans autre formalité ?

RÉPONSE :

Non, il devra subir un examen de passage.

QUESTION 2 (subsidaire) :

Si la question posée ci-avant reçoit une réponse négative, quelle est la formalité à remplir, et éventuellement devant quelle Commission ?

RÉPONSE :

L'examen sera subi devant les professeurs de l'école où l'élève prend son inscription.

BIJLAGE.

Vragen en antwoorden.

Bij het eerste artikel.

VRAAG 1 :

Kan een leerling na 3 jaar de lagere cyclus te hebben gevolgd van een technische school, b.v. A 6/3, overgaan naar de lagere normaalschool zonder intrede-examen te moeten afleggen ?

ANTWOORD :

Nee, hij moet een toelatingsexamen afleggen.

VRAAG 2 :

Kan de leerling hierboven bedoeld, na zijn studiën in de lagere normaalschool met vrucht te hebben beëindigd, een gehomologeerd getuigschrift verkrijgen ?

ANTWOORD :

Ja.

Bij artikel 2.

VRAAG 1 :

Kan een leerling, die het 1ste jaar middelbaar onderwijs van de lagere graad niet met vrucht beëindigde, zonder verdere plichtpleging overgaan naar het 2^e jaar lagere cyclus van het technisch onderwijs ?

ANTWOORD :

Nee, hij moet een overgangsexamen afleggen.

VRAAG 2 (bijkomende) :

Indien de vraag, hierboven gesteld, ontkennend beantwoord wordt, welke plichtpleging dient dan te worden vervuld en voor welke Commissie ?

ANTWOORD :

Het examen wordt afgenomen door de leraars van de school waar de leerling zich laat inschrijven.

QUESTION 3:

Les règles dont question aux points 1 et 2 sont-elles aussi d'application pour un élève qui n'a pas terminé avec fruit la 2e année de l'E.M. du degré inférieur et qui désire passer en 3e année de l'E.T.?

Oui.

RÉPONSE :

A l'article 5.

QUESTION :

N'est-il pas souhaitable que dans le jury dont il est question à l'avant-dernier alinéa de l'article 5, figurent également des professeurs du 4e degré?

Il est évident que l'enseignement vers lequel les élèves se destinent doit poser ses exigences, mais ne faut-il pas non plus tenir compte de l'enseignement dont sortent les élèves?

RÉPONSE :

Dans ce jury ne siègeront que des professeurs de l'enseignement secondaire inférieur.

QUESTION :

Il n'entre pas dans nos intentions de retarder le vote de ce projet à la Chambre, mais avant que la discussion ne soit abordée et pour avoir une idée exacte de la réforme projetée, nous aimerions être renseigné sur ce qui suit :

Dès l'année scolaire 1957-1958, le Ministre a réalisé dans les écoles normales de l'Etat la réforme qui fait l'objet du projet de loi en question.

1) Quel est, par école normale de l'Etat, provinciale, communale et libre, le nombre des sections d'humanités créées, avec le nombre d'élèves par section (ces chiffres peuvent être donnés pour la première année de l'école normale).

Quel est, dans chacune des premières années de l'enseignement normal, le nombre des élèves n'ayant pas parcouru avec fruit le cycle inférieur de l'enseignement moyen?

2) Quelles sont les écoles normales qui ont adopté le nouveau régime et auxquelles est encore annexée une année préparatoire, composée d'élèves ne venant pas de l'enseignement moyen du degré inférieur? Il s'agit des élèves qui n'obtiendront pas le certificat homologué s'ils ne se présentent pas devant un jury central.

3) M. le Ministre pourrait-il nous fournir les programmes (horaires) qui seront appliqués dans les secteurs respectifs de l'enseignement normal (types des sections d'humanités)?

4) Les élèves se trouvant actuellement en première année de l'école normale (nouveau régime) et n'ayant pas parcouru avec fruit l'enseignement du degré inférieur ont reçu l'assurance qu'ils pourraient se présenter en septembre 1957 devant le jury central. Comment et quand ces élèves pourront-ils se mettre en règle pour obtenir un certificat homologué?

RÉPONSE :

1) *Statistiques provisoires.*

Ecoles normales gardiennes et écoles normales primaires ayant adopté la réforme :

Première année d'étude — année scolaire 1957-1958.

Les chiffres officiels seront publiés ultérieurement par les soins de l'Institut national de Statistique.

VRAAG 3:

Zijn dezelfde regelen, bedoeld in de vragen 1 en 2 hierboven, ook van toepassing voor een leerling, die het 2de jaar van de middelbaar school niet met vrucht voleindde en wil overgaan naar de technische school?

Ja?

ANTWOORD :

Bij artikel 5.

VRAAG :

Is het niet wenselijk dat in de examencommissie, bedoeld in het voorlaatste lid van artikel 5, ook leraars worden opgenomen uit het lager onderwijs.

Heel zeker moet het onderwijs waar de leerlingen eventueel naartoe gaan, zijn eisen stellen, maar dient ook geen rekening gehouden met het onderwijs waaruit de leerlingen komen?

ANTWOORD :

In deze examencommissie zetelen alleen leraars van het lager secundair onderwijs.

VRAAG :

Het is niet onze bedoeling de stemming van dit wetsontwerp in de Kamer te vertragen, doch alvorens de discussie een aanvang neemt, wensen wij, om ons een juist oordeel te kunnen vormen, wat volgt te vernemen :

De Minister heeft, sedert het schooljaar 1957-1958, inzake de hervorming van de normaalscholen, reeds in de staatsnormaalscholen doorgevoerd wat door bedoeld wetsontwerp wordt beoogd.

1) Geef per staats-, provinciale, gemeentelijke en vrije normaalschool, het aantal opgerichte humaniora-afdelingen met het aantal leerlingen per sectie (zulks is mogelijk voor het eerste jaar van de normaalschool).

Hoeveel leerlingen zitten in elk der eerste jaren van het normaalonderwijs, die niet met vrucht het middelbaar onderwijs van de lagere graad hebben doorlopen?

2) Aan welke normaalscholen die het nieuwe regime hebben aangenomen, is er nog een voorbereidend jaar verbonden met leerlingen, die niet komen uit het middelbaar onderwijs van de lagere graad? Bedoeld worden de leerlingen die niet het gehomologeerd getuigschrift zullen bekomen, wanneer ze niet voor een centrale jury verschijnen.

3) Kan de Heer Minister ons de programma's (uurregeling) bezorgen, die zullen toegepast worden in de onderscheidenlijke sectoren van het normaalonderwijs (typen humaniora-afdelingen)?

4) De leerlingen, die thans in het eerste jaar van de normaalschool zitten (nieuw regime) en die niet met vrucht het middelbaar onderwijs van de lagere graad hebben doorlopen, werd toegezegd dat ze in september 1957 konden verschijnen voor de centrale jury. Op welke manier en wanneer kunnen deze leerlingen zich in regel stellen om een gehomologeerd getuigschrift te bekomen?

ANTWOORD :

1) *Voorlopige statistiek.*

Normaalscholen voor bewaarschoolonderwijzeressen en lagere normaalscholen die de hervorming aangenomen hebben.

Eerste leerjaar — schooljaar 1957-1958.

De officiële cijfers zullen later door het Nationaal Instituut voor de Statistiek bekend gemaakt worden.

	Gréco-lat. — Lat. Grieks	Lat. Math. — Lat. Wisk.	Lat. Scient. — Lat. Wet.	Scient. — Wetensch.	Econom. — Econom.	Total — Totaal		
						Nombre d'élèves — Aantal leerl.	Nombre de sect. — Aantal afdel.	
I. — <i>Ecoles normales de l'Etat</i>								I. — <i>Rijksnormaalscholen</i>
A. — <i>Régime linguist. français</i>								A. — <i>Frans taalstelsel.</i>
1. Andenne	6	3	—	9	56	74	4	1. Andenne.
2. Arlon	1	—	—	1	7	9	3	2. Aarlen.
3. Bruxelles (r. Berkendael) ...	—	—	15	23	70	108	3	3. Brussel (Berkendaelstraat).
4. Couvin	8	—	8	14	16	46	4	4. Couvin.
5. Huy	—	—	—	15	26	41	2	5. Hoei.
6. Liège	20	3	4	21	58	106	5	6. Luik.
7. Mons	13	7	10	10	72	112	5	7. Bergen.
8. Nivelles	8	2	10	26	44	90	5	8. Nijvel.
9. Tournai	10	—	9	14	64	97	4	9. Doornik.
10. Verviers	10	9	—	27	57	103	4	10. Verviers.
11. Virton	—	—	—	18	14	32	2	11. Virton.
B. — <i>Régime linguist. néerlandais</i>								B. — <i>Nederlands taalstelsel.</i>
1. Blankenberge	—	—	—	23	32	55	2	1. Blankenberge.
2. Bruges	—	—	—	14	35	49	2	2. Brugge.
3. Bruxelles II	—	—	6	18	88	112	3	3. Brussel II.
4. Gand	—	—	—	14	21	35	2	4. Gent.
5. Hasselt	9	—	—	8	34	51	3	5. Hasselt.
6. Lierre	—	—	—	8	43	51	2	6. Lier.
7. Tongres	—	—	—	10	26	36	2	7. Tongeren.
II. — <i>Ecoles normales provinciales</i>								II. — <i>Provinciale normaalscholen</i>
A. — <i>Régime linguist. français</i>								A. — <i>Frans taalstelsel.</i>
1. Jodoigne	—	—	5	—	51	56	2	1. Geldenaken.
2. Tirlemont	—	—	4	—	21	25	2	2. Tienen.
B. — <i>Régime linguist. néerlandais</i>								B. — <i>Nederlands taalstelsel.</i>
1. Tirlemont	—	—	—	—	51	51	1	1. Tienen.
III. — <i>Ecoles normales communales</i>								III. — <i>Stedelijke normaalscholen</i>
A. — <i>Régime linguist. français</i>								A. — <i>Frans taalstelsel.</i>
1. Bruxelles (Bd Lemonnier) ...	—	—	17	15	34	66	3	1. Brussel (Lemonnierlaan).
2. Bruxelles (r. des Capucins) ...	22	—	30	37	—	89	3	2. Brussel (Capucijnenstraat).
3. Liège (r. Jonfosse)	10	12	14	55	47	138	5	3. Luik (r. Jonfosse).
4. Liège (r. Maghin)	8	5	16	30	39	98	5	4. Luik (r. Maghin).
B. — <i>Régime linguist. néerlandais</i>								B. — <i>Nederlands taalstelsel.</i>
1. Bruxelles (Bd Lemonnier) ...	—	—	—	4	23	27	2	1. Brussel (Lemonnierlaan).
IV. — <i>Ecoles normales privées</i>								IV. — <i>Bijzondere normaalscholen</i>
A. — <i>Régime linguist. français.</i>								A. — <i>Frans taalstelsel.</i>
1. Bastogne	—	—	—	—	26	26	1	1. Bastenaken.
2. Heverlé	—	—	—	—	25	25	1	2. Heverlee.
B. — <i>Régime linguist. néerlandais</i>								B. — <i>Nederlands taalstelsel.</i>
1. Heverlé	—	—	—	13	76	89	2	1. Heverlee.
2. Oostakker	—	—	—	14	27	41	2	2. Oostakker.
3. St Nicolas (Kasteelstraat) ...	—	—	—	—	18	18	1	3. St Niklaas (Kasteelstraat).
4. Turnhout	—	—	—	—	28	28	1	4. Turnhout.

3) En première année des écoles normales gardiennes et des écoles normales primaires — nouveau régime —, l'horaire hebdomadaire se présente comme suit :

3) In het eerste leerjaar van de normaalscholen voor bewaarschool-onderwijzeressen en de lagere normaalscholen — nieuw stelsel — is de wekelijkse lesrooster de volgende :

Disciplines	Section normale — Normaalfdeling.					Vakken
	Gréco-Latine Latijn-Grieks	Latin-Mathém. Latijn-wiskunde	Latin-Scient. Latijn-wetenschap.	Scientifique Wetenschap.	Economique Economische	
1. Religion ou morale	2	2	2	2	2	1. Godsdienst of zedenleer.
2. Néerlandais	4	4	4	4	4	2. Nederlands.
3. Latin	5	5	5	—	—	3. Latijn.
4. Grec	5	—	—	—	—	4. Grieks.
5. Seconde langue :						5. Tweede taal :
a)	4	4	4	4	4	a)
b)	—	—	—	(1)	(1)	b)
6. Troisième langue :						6. Derde taal :
a)	—	—	—	3	3	a)
b)	(2)	(2)	(2)	—	—	b)
7. Quatrième langue	—	—	—	(3)	3	7. Vierde taal.
8. Histoire	2	2	2	2	2	8. Geschiedenis.
9. Géographie	2	2	2	2	2	9. Aardrijkskunde.
10. Mathématiques :						10. Wiskunde :
a)	3	—	—	—	3	a)
b)	—	7	—	7	—	b)
c)	—	—	5	—	—	c)
11. Physique :						11. Fysica :
a)	2	2	—	2	2	a)
b)	—	—	3	—	—	b)
12. Chimie	1	1	1	1	1	12. Scheikunde.
13. Biologie	—	—	1	—	—	13. Biologie.
14. Sciences économiques	—	—	—	—	5	14. Econom. Wetensch.
15. Education physique	3	3	3	3	3	15. Lich. Opvoed.
16. Musique	3	3	3	3	3	16. Muziek.
17. Dessin :						17. Tekenén :
a)	—	2	—	2	—	a)
b)	—	—	2	—	—	b)
c)	2	(2)	(2)	(2)	2	c)
18. Travail manuel (garçons) ou ouvrages manuels (filles)						18. Handenarbeid (jongens) of nuttige handwerken (meisjes).
Total :	39	38	38	36	40	Totaal :

Les cours mentionnés sur une même ligne sont communs aux sections citées en tête des colonnes.

Les cours indiqués entre parenthèse ont trait à un enseignement facultatif pour l'élève.

4) Les élèves actuellement inscrits en dernière et avant-dernière année des écoles primaires n'obtiendront pas de certificat homologué ou agréé d'études moyennes du degré supérieur.

5) Le jury central pour l'enseignement secondaire inférieur sera institué dès que le Parlement aura adopté la loi complétant les lois

De cursussen voorkomend op eenzelfde regel zijn gemeen aan de afdelingen, die bovenaan de kolommen vermeld staan.

De tussen haakjes aangeduide lessen hebben betrekking op een voor de leerling facultatief onderwijs.

4) De leerlingen die voor het ogenblik ingeschreven zijn in het laatste en het voorlaatste leerjaar van de lagere normaalscholen zullen geen gehomologeerd of aanvaard getuigschrift van middelbare studien van de hogere graad ontvangen.

5) De centrale examencommissie voor het lager secundair onderwijs zal ingericht worden zodra het Parlement de wet tot aanvulling van

coordonnées sur la collation des grades académiques et le programme des examens universitaires (document du Sénat n° 14).

En principe, les épreuves auront pour objet les matières des branches principales, enseignées dans les différentes sections du cycle secondaire inférieur.

N. B. Les documents de l'Institut National de la Statistique n'ayant pas encore été vérifiés, il n'est pas possible de répondre en ce moment :

- 1) à la deuxième partie du point 1;
- 2) au point 2.

de gecoördineerde wetten op het toekennen der academische graden en het programma van de universitaire examens (St. Senaat, n° 14) zal goedgekeurd hebben.

In principe zullen de proeven lopen over de stof van de meest belangrijke vakken die in de verschillende afdelingen van de lagere secundaire cyclus onderwezen worden.

N. B. — Daar de documenten door het Nationaal Instituut voor de Statistiek nog niet nagezien werden, is het voor het ogenblik niet mogelijk te antwoorden op :

- 1) het tweede deel van punt 1;
- 2) punt 2.